

Öğretmen Gözünden Covid-19 Süreci: Öğrencilerin Bağımsız Araştırma ve Öz-Düzenleme Becerilerine İlişkin Bir Durum Çalışması

Müslim ALANOĞLU¹

¹Dr., Türkiye Cumhuriyeti Podgoritsa Büyükelçiliği,

muslimalanoglu@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1828-4593>

Bircan DOĞAN ATALAN²

²Öğretmen, Kovancılar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü,

bircandogan86@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-6718-1836>

Geliş Tarihi/Received: 5.01.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 30.06.2021

e-Yayın/e-Printed: 30.06.2021

DOI: <http://dx.doi.org/10.14582/DUZGEF.2021.164>

ÖZ

Bu araştırmanın amacı öğretmen görüşlerine göre Covid-19 pandemisi sürecinde derslere EBA platformu ve EBA TV üzerinden devam etmek zorunda kalmanın öğrenciler açısından avantaj ve dezavantajları ile öğrencilerin bağımsız araştırma yapma ve öz-düzenleme becerileri üzerindeki etkisini belirlemektir. Bu amaca ulaşmak için nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile 2020-2021 eğitim öğretim yılında Elazığ ili Kovancılar ilçesinde görev yapan 18 öğretmenin görüşü alınmıştır. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile belirlenmiştir. Katılımcıların bakış açılarını ortaya çıkarmak amacıyla görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmada ulaşılan öğretmen görüşleri betimsel analiz yöntemine uygun olarak kodlara ayrılmış, akabinde bu kodların hangi temaların altında yer aldığı belirlenmiştir. Analizler sonucunda öğretmenler eğitimin sürdürülebilirliği ve teknoloji kullanma becerilerinin artması gibi faktörleri EBA platformu ve EBA TV'ye ilişkin avantajlar, teknolojik imkânsızlık ve altyapı yetersizliği gibi faktörleri ise dezavantajları olarak ifade etmişlerdir. Öğretmenler teknolojiye erişim ve teknoloji kullanma yeterliğinin artmasının öğrencilerin bağımsız araştırma yapma becerilerine olumlu etkileri olduğunu, imkânsızlık, düşük motivasyon ve bilgi kirliliğinin ise bu becerileri olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Ayrıca, öğrencilerin bu süreçte dersleri takip etmek zorunda kalmaları ve sorumluluk bilinçlerinin artmasının öz-düzenleme becerilerini olumlu etkilediğini, ancak teknolojik imkânsızlıklar ve rol-modellerinin olmaması gibi faktörlerin öz-düzenleme becerilerini olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Araştırmanın sonucunda pandemi sürecinin olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi için bazı öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: covid-19, eğitim bilişim ağı, durum çalışması, bağımsız araştırma, öz-düzenleme

Covid-19 Period from the Perspective of the Teacher: A Case Study on Students' Independent Research and Self-Regulation Skills

ABSTRACT

The study's purpose is to determine the advantages and disadvantages of students who have to attend classes on the EBA platform and EBA TV during the Covid-19 pandemic and the effect on students' independent research and self-regulation skills, according to teachers' opinions. A qualitative research design was used to achieve this goal. With the semi-structured interview form prepared by the researchers, the views of 18 teachers working in the Elazığ province Kovancılar district in the 2020-2021 academic year were taken. The study group was determined using a readily available sampling method, one of the purposeful sampling methods. The interview technique was used to reveal the perspectives of the participants. The teachers' views obtained in the study were coded with the descriptive analysis method. Subsequently, the themes under which these codes were located were determined. As a result of the analysis, the teachers expressed the factors such as the sustainability of education and the increase in technology use skills as the advantages of the EBA platform and EBA TV and the factors such as technological impossibility and lack of infrastructure as their disadvantages. Teachers stated that increasing the ability to access and use technology positively affects students' ability to conduct independent research, while impossibility, low motivation, and information pollution negatively affect these skills. They also stated that students' having to follow the lessons and increase their awareness of responsibility positively affect their self-regulation skills, but that factors such as technological impossibilities and lack of role-models negatively affect their self-regulation skills. As a result of the research, some suggestions have been developed to minimize the pandemic period's negative effects.

Keywords: covid-19, education information network, case study, independent research, self-regulation

1. GİRİŞ

Dünya, 2019 yılının Aralık ayında Çin'in Hubei eyaletine bağlı Wuhan kentinde viral yoldan bulaşan, daha önce rastlanılmamış bir koronavirüs hastalığının ortaya çıktığını ve beklenmedik şekilde ölümlere neden olduğu haberlerini duymaya başladı. Çıkış noktasının Wuhan kentindeki Huanan Deniz Ürünleri ve Canlı Hayvan Toptan Satış Pazarı olduğu düşünülen (Tesini, 2020) söz konusu hastalık, kısa bir süre sonra farklı ülkelerde görülmeye başlandı ve hastalığın gittikçe yaygınlaşması ile Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 11 Mart 2020 günü pandemi ilan edildi (DSÖ, 2020). Bir halk sağlığı sorunu olan bu hastalık (Reimers & Schleicher, 2020) dünya üzerine yayıldıkça ülkeler hastalığın yayılmasını engellemek amacıyla bazı önlemler almış ve bu önlemler hastalığın artışıyla orantılı olarak gittikçe sertleşmiştir. Esnek çalışma, sosyal izolasyon, sokağa çıkma yasağı, iş yerlerinin ve okulların kapatılması alınan önlemlerden bazılarıdır. Pek çok ülkede olduğu gibi hastalığın yayılımını engellemek amacıyla Türkiye de peş peşe önlemler açıklamış ve birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da bu önlemler etkisini göstermiştir. Okulların kapatılması ve yüz yüze eğitime ara verilmesi dünya genelinde tüm eğitim düzeylerinde yaklaşık 1.6 milyar (UNESCO, 2020; UNICEF, 2020); Türkiye'de ise 25 milyon (Bozkurt, 2020) öğrencinin eğitimini kesintiye uğratmıştır.

Eğitimin kesintiye uğramasını müteakip devletler, bir yanda eğitimin sürekliliğini sağlamak, öğrenme eksikliğini ve öğrencilerin öğrenme kayıplarını en aza indirmek, diğer yandan ise toplumsal hareketliliği azaltmak ve öğrencilerin güvenli bir ortamda kalmalarını sağlamak için uygun yöntem arayışına girdiler. Söz konusu süreç düşünüldüğünde akla gelen ilk çözümün uzaktan eğitim uygulamaları oluşunu söylemek mümkündür. Ancak öğrenciler arasında bilgisayar ve internete erişim imkânlarındaki farklılıklar eğitimde süregelen fırsat eşitsizliğini derinleştirmiş ve bu konudaki tartışmaların başka bir eksene kaymasına neden olduğu ifade edilebilir.

Türkiye'de ilk Covid-19 vakasının tespiti ve Dünya Sağlık Örgütü'nün pandemi ilanı sonrasında 16 Mart 2020 tarihi itibarıyla tüm kademelerde eğitime ara verilmiş akabinde de eğitimin kesintiye uğramasını engellemek amacıyla kısa sürede uzaktan eğitime geçilmesine karar verilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından alınan kararlar kronolojik olarak kısaca şu şekildedir: 23 Mart 2020 tarihinden itibaren K-12 düzeyinde uzaktan eğitim sürecine geçileceği açıklanmış, 25 Mart 2020 tarihinde ise okulların 30 Nisan'a kadar kapalı olacağı ve bu süreçte uzaktan eğitime devam edileceği belirtilmiştir (MEB, 2020a). Uzaktan eğitimin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) TV üzerinden yürütüleceği açıklanmış ve her bir eğitim kademesi için farklı kanallar belirlenmiş, ilgili kanalda sınıf seviyelerine göre program yapılmıştır. Akabinde EBA internet platformundan bazı içerikler erişime açılmıştır. Ardından da ortaöğretim ve yükseköğretime geçiş sınavlarına hazırlanan öğrenciler için canlı derslere başlanmıştır. 2019-2020 eğitim-öğretim yılı 19 Haziran 2020 tarihine kadar uzaktan eğitim şeklinde devam etmiş ve bunu müteakip 27 Haziran 2020 tarihinde EBA TV'de 28 Ağustos 2020'ye kadar sürecek yaz okulu programlarına başlanmıştır. 2020-2021 eğitim-öğretim yılının 31 Ağustos 2020'de başlayacağı ve 18 Haziran 2021 tarihinde sona ereceği açıklanmış, ancak salgının artarak devam etmesinden dolayı bu tarihte eğitim-öğretim ancak EBA TV ve EBA platformu üzerinden başlayabilmiştir. 12 Ekim 2020 tarihine kadar EBA TV ve EBA platformu üzerinden devam eden eğitim-öğretim sürecinde, bu tarihten itibaren, tüm ilkokullar, köy okulları, 8. sınıflar, lise hazırlık ve 12. sınıflar ile özel gereksinimli okullarda, 2 Kasım 2020 tarihi itibarı ile de 5. ve 9. sınıflarda yüz yüze eğitime geçilmesine karar verilmiştir. Bu eğitimlerin de haftada iki günü geçmemesi planlanmıştır. Ancak artan vaka sayıları nedeniyle 16 Kasım 2020 günü alınan yeni bir kararla önce 31 Aralık 2020 tarihine kadar tekrar uzaktan eğitime geçilmesi yönünde yeni bir karar alınmış ardından bu ikinci eğitim-öğretim döneminin başına kadar uzatılmıştır. Eğitim sürecinin nasıl devam edeceği ile ilgili olarak MEB tarafından alınan kararların sürekli değişmesi, pandemi sürecinin nasıl seyredeceği konusunda devam eden belirsizliğin eğitimin nasıl sürdürülebileceği konusunda da belirsizliğin artarak devam etmesine neden olduğunu göstermektedir.

Ülke genelinde bir anda tüm kademelerde uzaktan eğitime geçilmesi zor bir durum olsa da Türkiye sahip olduğu EBA TV ve EBA platformu sayesinde mümkün olan en yaygın ve etkili şekilde eğitim sürecini sürdürmeye çalışmıştır. EBA, eğitim-öğretim sürecinde bilişim teknolojileri vastasıyla etkin materyal kullanmak amacıyla her sınıf seviyesine uygun, güvenilir, müfredata ve içeriklerine uygun incelemelerden geçen, doğru e-çeriklerinin bulunduğu sosyal bir eğitim platformudur (EBA, 2020). Haber, e-çerik, e-kitap, e-dergi, ses, video,

görsel doküman, uzaktan eğitim, blog, uygulama, oyun ve radyo gibi birçok içeriği barındıran bu platform, pandeminin başlamasını müteakip 23 Mart tarihinde her eğitim kademesi için ayrı televizyon kanalıyla TRT EBA TV olarak da yayına başlamıştır (MEB, 2020b). Ancak her ne kadar EBA ve EBA TV aracılığıyla eğitime devam edilmeye çalışılsa da okulların kapalı kaldığı sürenin uzaması, eşitsizlikleri azaltıcı ve telafi edici okul rolünü akamete uğratmış, öğrencilerin yaklaşık %60'ı bu süreçte EBA'ya giriş dahi yapamamıştır (TEDMEM, 2020). EBA TV'ye de erişimin kontrol edilememesinden dolayı EBA'ya hiç giriş yapamayan bu öğrencilerin eğitim ve öğrenim süreçlerini takip etmek oldukça güçleşmiştir. Bunun yanı sıra EBA TV'de sunulan içeriklerin öğrenmeyi ne ölçüde desteklediği ve bu yayınların izlenip izlenmediği bilinmemektedir. Ayrıca bu süreçte öğretmen-öğrenci etkileşimi ve öğrencilere dönüt sağlamak mümkün olamamaktadır. Bu yayınların akademik başarı düzeyi düşük, kendi kendine öğrenme becerileri yeterince gelişmemiş öğrencilerin öğrenmesinde ciddi boyutta yetersiz kalacağı düşünülmektedir (TEDMEM, 2020).

Eğitimde planlı bir şekilde değil ortaya çıkan bir zorunluluktan dolayı uzaktan eğitime geçildiği düşünüldüğünde bu süreçte eksikliklerin ortaya çıkmasının normal olduğu söylenebilir. Eksiklikleri gidermeye çalışmak tabii ki önemli ancak bu durumun yarattığı fırsatlara odaklanmak daha gerçekçi olabilir. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü tarafından yayınlanan bir rapora göre; içinde Türkiye'nin de bulunduğu 98 farklı ülkeden 330 katılımcının yanıtladığı bir ankette eğitim açısından krizin getirdiği değişimler sonucunda bazı beklenmedik olumlu sonuçlar ortaya çıktığı görülmüş olup öğrencilerin kendi öğrenme sorumluluğunu almalarındaki artışın bu olumlu sonuçlardan biri olduğu tespit edilmiştir (Reimers & Schleicher, 2020). Bu süreçte uzaktan eğitim uygulamalarının öğrencinin öğrenme otonomisi kazanmasına ve bağımsız araştırmayı keşfetmesine yardım ettiği görülmüştür (Kavgaoğlu, 2020).

Öğrenme otonomisi ve bağımsız araştırma kapasitesi gelişmiş öğrenciler, öğrenme süreçlerinde diğer öğrencilere göre başkalarına daha az ihtiyaç duyarlar. Öğrencilerin bilgi bulmak amacıyla öğretmenden bağımsız şekilde farklı kaynaklar kullanması ve bilgi iletişim teknolojilerinden yararlanması sınıflarda ihtiyaç duyulan 21. yüzyıl becerileri olarak tanımlanmaktadır (Basic Education Program, 2013). Günümüzde ihtiyaçların gün gittikçe artmasıyla öğrencilerin ihtiyaç duydukları bütün bilgilerin öğretmenler aracılığıyla elde edilmesinin mümkün olmadığı ve kalıcı olan bilginin öğrencinin kendi çabalarıyla elde ettiği bilgi olduğu gerçeği, öğrencilerin bağımsız araştırma yapma becerilerini çok önemli hale getirmiştir. Bu nedenle öğrencilerin bağımsız olarak çalışma ve kendini yönlendiren öğrenenler olma becerilerine duydukları ihtiyaçta artmaktadır (Partnership for 21st Century Learning, 2015). Bağımsız araştırma becerisi öğrencilerin daha fazla güdülenmesine, üst düzey düşünme becerilerinin gelişmesine, öğrenmeyi öğrenmelerine, karar verme ve sorunlarını kendi başlarına çözmeye gibi konularda strateji geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Basic Education Program, 2013). Yardım almadan öğrenmeyi gerçekleştirmek, karar vermek ve problem çözmek öğrencilerin bir plan program dâhilinde çalışmalarını zorunlu kılmakta olup bu durum öğrencilerin öz-düzenleme becerilerinin de gelişim göstermesini zorunlu kılmaktadır.

Öz-düzenleme becerisi, bireyin kendisini tanıması ve öğrenmesini gerçekleştirebilmesi için tercih ettiği yöntem, teknik ve izlediği strateji olarak ifade edilebilir (Duman & Duman-Erdemir, 2017). Öz-düzenlemeli öğrenme için; öğrencinin öğrenme amaçlarını belirlemesi, amaçlarını başarmak için önlemler alarak çevresini düzenlemesi, davranışlarını ve stratejilerini yönlendirmesi gerekmektedir. Zimmerman (1989) öz-düzenlemeli öğrencilerin; düzenleyici süreçler, tepkiler ve öğrenme sonuçları arasındaki stratejik ilişkilerin farkında olmaları ve bu stratejileri amaçlarını başarmak için kullanmaları nedeniyle diğerlerinden ayrıldıklarını ifade etmektedir. Öz-düzenleme becerileri gelişmiş öğrencilerin öğrenme sorumluluklarının farkında oldukları ve öğrenme süreçlerini kontrol edebildikleri söylenebilir. Bu öğrencilerin sorumluluk bilinçleri gelişmekte ve bağımsız kalmaktadırlar (İsrail, 2007). Öz-düzenlemeli öğrenme ile öğrenciler, bilişsel, duygusal ve davranışsal olarak öğrenme sürecine etkin bir şekilde katılma becerisi göstermektedirler (Cobb, 2003).

Yüz yüze eğitimin sürdürülmesinin riskli veya olanaksız olduğu durumlarda ilk olarak başvurulabilecek en ideal alternatif olarak görülse de uzaktan eğitimin tüm eğitim kademelerinde uygulanmasının öğrencilerin gelişimleri üzerindeki etkisinin belirlenebilmesi ancak kriz sonrasında yapılacak kapsamlı analizlerle mümkün olabilecektir. Ancak bu sürecin içerisinde aktif bir şekilde bulunan öğretmenlerin gözlemlerinin süreci anlamamız

açısından önemli olduğu düşünülmüş olup öğretmen görüşlerine göre eğitime EBA/EBA TV üzerinden devam edilmek zorunda kalınmasının avantaj ve dezavantajları ile öğrencilerin bağımsız araştırma yapma ve öz-düzenleme becerileri üzerindeki etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çünkü bağımsız araştırma ve öğrenme becerisi öğrencilerin performans, motivasyon ve güvenlerinde artışa neden olmaktadır (Meyer, Haywood, Sachder & Faraday, 2019). Bu da öğretmenlerin öğrenme etkinliklerini çeşitlendirmeleri ve geliştirmelerine yardımcı olacaktır. Öğrenciler bağımsız araştırma becerisine sahip olduklarında öğretmenler öğrencilere kendi öğrenmelerinin sorumluluklarını almaları için inisiyatif verebilirler. Uzaktan eğitime zorunlu geçiş ile birlikte bu sürecin öğrenci, öğretmen, eğitim süreci vb. değişkenlere etkilerini araştıran pek çok araştırma yayınlanmaya başlamıştır (ör. Balaman & Hanbay-Tiryaki, 2021; Eken, Tosun & Tuzcu-Eken, 2020; Sezgin, 2021; Tang ve diğerleri, 2020; Zan & Zan, 2020). Bu araştırmaların birinde uzaktan eğitim tek başına kullanıldığında derse katılım, ölçme-değerlendirme etkinlikleri ve öğrencilerin öğrenme düzeylerinden memnuniyetsizlikler bulunduğu görülmektedir (Tang ve diğerleri, 2020). Bir başka çalışmada ise öğretmenlerin uzaktan eğitimi yeterli ve tam bir öğretim yöntemi olarak görmedikleri, öğrencilerin dersten uzak kalmamaları, eğitim ortamından soğumamaları, tatil havasına girmemeleri gibi çeşitli sebepler için bir araç olarak gördükleri tespit edilmiştir (Balaman & Hanbay-Tiryaki, 2021). Özellikle zorunlu uzaktan eğitim süreçleri gibi öğrencilerin öğretmenlerden sınırlı destek alabildiği dönemlerde öğrenciler, ihtiyaç duydukları öğrenme konularına kendileri erişmek zorunda kalmaktadırlar. Bağımsız araştırma becerisine sahip öğrencilerin bulunduğu bir sınıfta öğretmenler bir grubu bağımsız olarak araştırma yapmak için serbest bırakırken diğer bir gruba ilgilenebilirler. Öte yandan öz-düzenlemeli öğrenme becerisi öğrencilerin, daha fazla motive olmalarına, ders materyallerinden daha fazla keyif almalarına ve öğrenme aktivitelerine daha aktif bir şekilde katılmalarına neden olmaktadır (Meyer, Haywood, Sachder & Faraday, 2019). Öğrencileri öz-düzenleme becerileri konusunda desteklemenin ve onlara geribildirim sağlamanın öğrenci öğrenmesi üzerinde önemli etkileri olacaktır. Öğrencilerin öğretmenlerle yüz yüze gelemedikleri ve iletişim kurmakta zorlandıkları pandemi döneminde bağımsız araştırma ve öz-düzenleme becerilerinin normal dönemden de daha önemli hale geldiğini söylemek yerinde olacaktır. Araştırmanın amacı kapsamında aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

1. EBA platformu ve EBA TV üzerinden eğitime devam edilmesinin öğrenciler açısından avantaj ve dezavantajları nelerdir?
2. Öğrencilerin dersleri EBA platformu ve EBA TV üzerinden takip etmek zorunda kalmalarının bağımsız araştırma yapma becerilerini nasıl etkilemiştir?
3. Öğrencilerin dersleri EBA platformu ve EBA TV üzerinden takip etmek zorunda kalmalarının öz-düzenleme (kendi duygu, düşünce ve davranışlarını yönlendirme) becerilerini nasıl etkilemiştir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni

Nitel paradigma ile hazırlanan araştırma bir durum çalışması olarak desenlenmiş ve yürütülmüştür. Nitel araştırma, algıların ve olayların doğal ortamında gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir süreci takip eden ve nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı araştırma yöntemidir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Durum çalışması ise sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesidir (Merriam, 2013). Durum çalışmasında, tek bir durum derinlemesine incelenir ve veriler sistematik bir şekilde toplanarak gerçek ortamda ne olduğu sorusuna cevap aranır. Durum çalışmasında araştırmacının değişkenler üzerinde kontrolü bulunmamaktadır. Durum çalışması, durumun sebeplerini ve sonuçlarını anlamak için kullanılır. Mevcut araştırmada eğitimin sürdürülebilmesi için EBA platformu ve EBA TV kullanılması bir durum olarak ele alınmış ve bu durumun sonuçlarının eğitime yansımaları öğretmen görüşlerine göre araştırılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Elazığ ili Kovancılar ilçesinde görev yapan 18 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin belirlenmesi için amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örneklemeinde araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçtiğinden araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Mevcut

araştırmada salgın sürecinde eğitim-öğretim faaliyetlerinin EBA platformu ve EBA TV aracılığıyla yürütülmesinin etkilerinin süreçte görev yapan öğretmenlerin görüşlerine göre belirleneceği düşünülmüştür. Tablo 1’de görüş bildiren öğretmenlere ait demografik bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1. Görüş bildiren öğretmenlere ait demografik bilgiler

Katılımcılar	Cinsiyet	Branş	Okul Düzeyi	Katılımcılar	Cinsiyet	Branş	Okul Düzeyi
Ö1	Erkek	Sınıf Öğretmenliği	İlkokul	Ö10	Kadın	Sınıf Öğretmenliği	İlkokul
Ö2	Erkek	Sınıf Öğretmenliği	İlkokul	Ö11	Kadın	Sınıf Öğretmenliği	İlkokul
Ö3	Erkek	Sınıf Öğretmenliği	İlkokul	Ö12	Erkek	Türk Dili ve Edebiyatı	Lise
Ö4	Kadın	PDR Öğretmenliği	Lise	Ö13	Kadın	Sınıf Öğretmenliği	İlkokul
Ö5	Erkek	Sınıf Öğretmenliği	İlkokul	Ö14	Kadın	Sınıf Öğretmenliği	İlkokul
Ö6	Kadın	Tarih Öğretmenliği	Lise	Ö15	Erkek	Beden Eğitimi Öğretmenliği	Ortaokul
Ö7	Erkek	Fen Bilgisi Öğretmenliği	Ortaokul	Ö16	Erkek	Matematik Öğretmenliği	Lise
Ö8	Erkek	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	Ortaokul	Ö17	Kadın	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Ortaokul
Ö9	Kadın	İngilizce Öğretmenliği	Lise	Ö18	Erkek	Fizik Öğretmenliği	Lise

Tablo 1 incelendiğinde; görüşleri alınan öğretmenlerin 10’u erkek, 8’i kadındır. Bu öğretmenlerin 8’inin Sınıf Öğretmeni 10’unun Branş öğretmeni olduğu ve 8’inin İlkokul 4’ünün Ortaokul, 6’sının Lise de görev yaptığı görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Aracı ve Süreci

Araştırmada araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Form oluşturulmadan önce Covid-19 pandemisinin eğitime etkileri, salgın sürecinde eğitim ve EBA platformu/EBA TV kullanımı ile ilgili alanyazın taranmıştır. Daha sonra görüşme formunun taslağı oluşturulmuştur. Görüşme formunun geliştirilme ve uygulama aşamaları Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Görüşme formunun geliştirilme ve uygulama aşamaları

Söz konusu taslak formun birinci bölümünde öğretmenlerin demografik bilgilerine ilişkin sorular, ikinci bölümünde ise altı tane açık uçlu soru oluşturulmuştur. Taslak formun içerik ve görünüş geçerliğini sağlamak için alan uzmanlarının (Eğitim Yönetimi bilim dalında bir öğretim üyesi, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme bilim dalında bir öğretim üyesi ve iki öğretmen) görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlar tarafından yapılan geribildirimler ışığında gerekli düzenlemeler yapılmış ve görüşme formuna son şekli verilmiştir. Uzmanların

görüşleri doğrultusunda EBA platformu ve EBA TV üzerinden devam edilmesinin öğrenciler açısından, öğrencilerin bağımsız araştırma yapma ve öz-düzenleme becerileri açısından avantaj ve dezavantajlarına ilişkin sorular birleştirilmiş ve forma son hali verilmiştir. Görüşme formu hazırlandıktan sonra diğer uzmanlardan farklı iki uzmanın (Eğitim Yönetimi bilim dalında bir öğretim üyesi ve bir öğretmen) daha görüşü alınmıştır. Anlam geçerliliğinin sağlanıp sağlanmadığı tekrar kontrol edilmiştir. Söz konusu uzmanlardan görüşme formunun anlam bakımından anlaşılır olduğunun teyidi alındıktan sonra uygulama aşamasına geçilmiştir.

Uzman görüşlerinin kararı doğrultusunda oluşturulan görüşme formunun ikinci bölümünde yer alan açık uçlu sorular aşağıdaki gibidir:

1. Size göre pandemi sürecinde eğitime EBA platformu ve EBA TV üzerinden devam edilmesinin öğrenciler açısından avantaj ve dezavantajları nelerdir?
2. Size göre pandemi sürecinde eğitime EBA platformu ve EBA TV üzerinden devam edilmesinin öğrencilerin bağımsız araştırma yapma becerileri açısından avantaj ve dezavantajlar nelerdir?
3. Size göre pandemi sürecinde eğitime EBA platformu ve EBA TV üzerinden devam edilmesinin öğrencilerin öz-düzenleme becerileri açısından avantaj ve dezavantajlar nelerdir?

Araştırma verilerinin toplanmasında, katılımcıların iç dünyalarına erişmek ve onların özgün bakış açılarını ortaya çıkarmak amacıyla görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Görüşme tekniği, araştırılan konu hakkında katılımcının yaşanmışlıkları, deneyimleri, tutumları, düşünceleri, niyetleri, yorumları, zihinsel algıları ve tepkileri gibi dışarıdan gözlenemeyen bilgilere ulaşılmasına olanak sağlar (Bengtsson, 2016). Bu kapsamda geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu 25 öğretmene elektronik posta yoluyla gönderilmiş ve araştırmanın amacı kendilerine telefonla açıklanmıştır. Pandemi sürecinde yüz yüze görüşmenin mümkün olmamasından dolayı, veri toplama sürecinde geçerli bilgilerin elde edilmesi ve görüşme sürecinin verimli olması adına öğretmenlerin görüşme formundaki soruları incelemesi için süre kısıtlamasına gidilmemiştir. Görüşme formunu inceledikten sonra katılımcılarla müsait oldukları zamanlarda telefonla görüşülmüştür. Gerekliğinde her bir katılımcıyla birden fazla telefon görüşmesi yapılmıştır. Katılımcıların izinleri alınarak söyledikleri kayıt altına alınmış ve daha sonra bu kayıtlar elektronik formlara aktarılmıştır. Araştırma formları 14 Eylül 2020 tarihinde katılımcılara gönderilmeye başlanmış, 17 Kasım 2020 tarihi itibarıyla 18 katılımcıdan dönüş olmuş, bu sayının yeterli olduğu değerlendirilmiş ve araştırma verilerinin toplanmasına son verilmiştir.

Araştırmanın tutarlılığını artırmak amacıyla katılımcı görüşleri hatalardan ayıklanıp düzenlendikten sonra kendilerine gönderilmiş verdikleri cevapları kontrol etmeleri istenmiş, bu konuda katılımcı teyidi alınmıştır. Araştırma formları araştırmacılar dışında başka bir araştırmacı ile eş zamanlı olarak analiz edilmiş analiz raporları karşılaştırılmış ve her iki rapor arasında önemli bir farklılık olmadığı görülmüştür. Sorulara verilen cevaplarla ilgili olarak yapılan betimsel analiz sonucunda oluşturulan kodlar ve bu kodların yer aldığı temaların güvenilirliğini sağlamak adına bir akademisyen ve bir öğretmenin daha görüşüne başvurulmuştur. Araştırmada güvenilirlik oranını belirlemek için Miles ve Huberman'ın (1994) "Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)" güvenilirlik formülünden yararlanılmıştır. Bu formülasyondan elde edilen oranın %90'dan büyük olması yapılan analizlerin güvenilir olduğu anlamına gelmektedir (Miles & Huberman, 1994). Bu kapsamda görüşme formunun güvenilirlik oranını %93, betimsel analizin güvenilirlik oranı ise %91 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler araştırmada kullanılan formun ve yapılan betimsel analizin güvenilir olduğunu göstermiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Katılımcılara yöneltilen üç soruya ilişkin öğretmen görüşleri Nvivo 12 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öğretmen görüşleri nitel veri analizi yaklaşımlarından betimsel analiz tekniği ile incelenmiştir. Betimsel analiz önceden belirlenmiş bir çerçeveye bağlı olarak nitel verilerin işlenmesi, elde edilen bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamalarını içeren analiz yaklaşımıdır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Analiz aşamasında önce katılımcı görüşleri kodlanmış, akabinde bu kodların hangi temaların altında yer aldığı belirlenmiştir. Söz konusu kodlar birinci soru için önceden belirlenen *EBA/EBA TV kullanmanın avantajları* ve *EBA/EBA TV kullanmanın dezavantajları*, ikinci ve üçüncü sorular ise önceden belirlenen *olumlu etkiler* ve *olumsuz etkiler* temaları altında toplanmıştır. Her bir tema altındaki kodlar kelime bulutu aracılığıyla görselleştirilerek yorumlanmıştır. Yorumlama aşamasında betimsel analizde ulaşılan sonuçların doğruluğunu yansıtmak amacıyla

doğrudan alıntılarla bazı öğretmen görüşlerine de yer verilmiştir. Araştırmaya katılan 18 öğretmene 1’den 18’e kadar Ö1, Ö2, Ö3....Ö18 şeklinde kod verilmiştir. Katılımcı görüşlerinden dikkat çekici olanlar özüne sadık kalınarak sunulmuştur.

3. BULGULAR

Araştırma kapsamında toplanan öğretmen görüşlerinin betimsel analize tabi tutulmasıyla ulaşılan sonuçlar bu bölümde sırasıyla sunulmuştur.

3.1. EBA Platformu ve Eba Tv Üzerinden Eğitime Devam Edilmesinin Öğrenciler Açısından Avantaj ve Dezavantajlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin EBA platformu ve EBA TV kullanımının öğrenciler açısından avantaj ve dezavantajlarına ilişkin olarak 25 farklı kod altında 82 farklı görüş bildirdikleri görülmüştür. Öğretmen görüşlerine ilişkin kodlar, *EBA platformu ve EBA TV kullanmanın avantajları ve dezavantajları* temalarının altında gruplandırılmıştır. Şekil 2’de bu temalara ait kodlar kelime bulutları ile gösterilmiştir.

Şekil 2. EBA platformu ve EBA TV kullanmanın avantajları ve dezavantajlarına ilişkin kelime bulutu

Şekil 2 incelendiğinde; EBA platformu ve EBA TV kullanımının avantajlarına ilişkin olarak eğitimin sürdürülebilirliği, rahat ortamda eğitim, teknoloji kullanma becerisinde artış, zaman ve mekândan bağımsızlık ve tekrar imkânı gibi kodların öne çıktığı görülmektedir. Öğretmenlerin EBA platformu ve EBA TV kullanımının öğrencilere bazı avantajlar sağladığı ve bazı becerilerini geliştirme imkânı sunduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Bu temaya ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda sunulmuştur:

“Engelli bulunan öğrencilerin daha kolay eğitim almalarına neden oldu. Öğrenciler daha özgür ve rahat oldular. EBA/EBA TV; öğrencilerin yol, eğitim ve beslenme masraflarından tasarruf etmesine neden olduğu için ekonomik olmuştur. Konuları rahat bir şekilde tekrar edebildikleri için öğrencilerin kendi hızlarında öğrenmelerine imkân sağladı. Öte yandan öğretmen-öğrenci iletişiminin sanal olması, öğrencilerin derse odaklanmada güçlük yaşamaları ve düşük motivasyonun dikkat dağınıklığına neden olması bu platformun dezavantajları olarak görülebilir...” (Ö2)

“EBA/EBA TV öğrencilerin öz denetimlerinin artmasına, kendi kendine çalışma ve öğrenme becerilerinin gelişmesine neden oldu. Bu süreçte öğrenciler teknolojiyi ve EBA platformunu daha etkili kullanmayı öğrendiler. Yer, mekân ve zaman sınırlaması olmadan eğitimin mümkün olduğu görüldü. Öğrenciler evlerinde rahat bir şekilde eğitime katılabilirler...” (Ö4)

“Günümüzde televizyon, birçok evde bulunan bir cihaz olmasından ötürü öğrenciler için EBA TV ulaşımı kolay bir platform özelliği taşımaktadır. Öğrencilerin salgından etkilenmeden okuldaki kalabalık ve hijyenik olmayan ortamlardan uzak bir şekilde eğitime ulaşabilmesi öğrenciler için bir avantajdır. Okul ortamından ve okuldaki öğretim faaliyetlerinden uzak olan öğrenciler EBA sayesinde derslerini düzenli olarak takip edebilmekte ve öğretmenleriyle iletişim kurabilmektedir. Böylece, öğrenciler eğitim öğretimden mahrum kalmadan gerekli öğretim kazanımlarını elde edebilmektedir...” (Ö9)

“Öğrenciler kendi ortamlarında zaman ve mekândan bağımsız olarak eğitimlerine devam edebilmektedir. Baskı altında olmadan davranışlar sergilemektedirler...” (Ö11)

“EBA platformu ve EBA TV ile bu süreçte kesintiye uğrayan eğitim bir nebze olsa da devam edebildi. Öğrencilerin sağlıkları konusunda bir tehlike hissetmeden rahat bir ortamda kısmen de olsa ders içeriklerinde kopmamalarına neden olmuştur. Bilgisayar veya akıllı telefon kullanmak zorunda kalmaları imkânı olan öğrencilerin teknolojik yeterliklerinin artmasına neden oldu. Öğrencilerin belli bir mekânda bulunma zorunlulukları ortadan kalkmış ve içeriklere zaman kısıtlaması olmadan ulaşma imkânları olmuştur...” (Ö18)

EBA platformu ve EBA TV kullanımının dezavantajlarına ilişkin teknolojik imkânsızlık, teknolojik altyapı yetersizliği, düşük katılım, fırsat eşitsizliği, dikkat dağınıklığı ve dönüt alamama gibi kodların öne çıktığı görülmektedir. Öğretmenlerin EBA platformu ve EBA TV'ye erişimde yaşanan sıkıntıları ve öğrenci ile öğretmenin farklı ortamda bulunmasından kaynaklı durumları dezavantaj olarak ifade ettikleri görülmektedir. Bu temaya ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda sunulmuştur:

“...Öğrenciler bu süreçte internet, bilgisayar ve telefondan kaynaklı bazı sorunlar yaşadılar. Ders süresi kısa olduğu için zamandan kaynaklı sıkıntılar yaşadılar. Yüz yüze eğitimde olduğu gibi geribildirim imkânı olmadığından öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğini anlamak zorlaştı. Bilgilerin düz anlatım ile aktarılması nedeniyle öğrenme güçlükleri yaşandı. Devam durumu kontrol edilemediğinden derslere katılım düşük düzeyde kaldı.” (Ö4)

“...Birçok evde internet ulaşımı ve gerekli teknolojik cihazlar olmadığı için öğrencilerin EBA'ya ulaşması imkânsız hale gelmektedir... Bu durum fırsat eşitsizliğine sebep olmaktadır... Bazı öğrenciler ise gerekli imkânlarla sahip olmalarına rağmen keyfi olarak canlı derslere katılmayabilmektedir. Bu durum eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmaktadır.” (Ö9)

“...Öğrencilerin internet erişiminin kısıtlı olması özellikle kırsal bölgelerdeki öğrencilerinin yeterli internet altyapısına sahip olmaması derslere ulaşmalarını engellemiştir. Başka bir dezavantajı ise öğrencileri sosyallikten uzaklaştırmasıdır. Öğrencilerin asosyal olmalarını sağlamış, yardımlaşma ve dayanışma kültürünü almalarında sıkıntılara neden olmuştur. Buna ek olarak öğrenciler Bilişim ağı ve EBA TV üzerindeki dersleri takip ederken daha fazla dikkat dağınıklığı yaşamaktadır. Konsantre olamayan öğrenciler derslerden zaman içinde uzaklaşabilmektedirler.” (Ö10)

“...Yüz yüze iletişimin olmaması, anlaşılmayan konuların detaylı aktarılmasını ve anında dönüt alamamak, tek düze anlatım ve etkileşimin olmaması, öğrencinin ekran öğrenmesinden mahrum kalması ve sosyal yönlerinin zayıflaması söylenebilir.” (Ö16)

3.2. Öğrencilerin Dersleri Eba Platformu ve Eba Tv Üzerinden Takip Etmek Zorunda Kalmalarının Bağımsız Araştırma Yapma Becerilerine Etkisi

Dersleri EBA platformu ve EBA TV üzerinden takip etmek zorunda kalan öğrencilerin bağımsız araştırma yapma becerilerine ilişkin olarak öğretmenlerin 24 farklı kod altında 42 farklı görüş bildirdikleri görülmüştür. Öğretmen görüşlerine ilişkin kodlar, öğrencilerin bağımsız araştırma yapma becerilerine ilişkin olumlu etkiler ve olumsuz etkiler temaları altında gruplandırılmıştır. Şekil 3'te bu temalara ait kodlar kelime bulutu ile gösterilmiştir.

Şekil 3. EBA platformu ve EBA TV kullanmanın öğrencilerin bağımsız araştırma yapma becerilerine etkisine ilişkin kelime bulutu

Şekil 3 incelendiğinde; dersleri EBA platformu ve EBA TV üzerinden takip etmek zorunda kalan öğrencilerin bağımsız araştırma yapma becerilerine ilişkin olarak teknoloji kullanma yeterliğinin artması,

teknolojiye erişim imkânının artması, öğretmen desteği alamama ve teknoloji merakının artması kodlarının olumlu etkiler teması altında öne çıktığı görülmektedir. Öğretmenler öğrencilerin dersleri EBA platformu ve EBA TV üzerinden takip ettikleri için teknolojik araç ve altyapılar kullanmak zorunda kalmaları ve ihtiyaç duyduklarında öğretmen desteği alamamalarından dolayı daha fazla bağımsız araştırma yaptıklarını ve bu becerilerinin arttığını ifade etmişlerdir. Bu temaya ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda sunulmuştur:

“EBA/EBA TV üzerinden eğitime katılan öğrenciler öğretmen desteği alamamakta, arkadaşlarından ve çevrelerinden öğrenememektedir. Öğrenmeyi gerçekleştirmek için daha fazla çaba harcaması yani bireysel araştırmaya daha fazla zaman ayırması gerekmektedir. Öğrencilerinde genel olarak bu durumun farkına olduğunu ve bireysel araştırmayı daha fazla yaptıklarını gözlemliyorum. Öğrencilerin araştırma ve inceleme becerileri gelişmektedir.” (Ö3)

“Kendi başlarına öğrenmek zorunda kaldıklarından öğrencilerin bağımsız öğrenme ve araştırma yapma becerilerinin arttığını düşünüyorum. Ayrıca teknoloji kullanım yeterliklerinde de artış olduğunu gözlemledim. O yüzden öğrencilerin bu süreçte daha araştırmacı ve aktif olduklarını, teknolojiyi eğitimle daha fazla birleştirdiklerini düşünüyorum.” (Ö4)

“...Ancak öğrenciler kendilerine rehberlik edildiği zaman özzerk ya da bireysel çalışmalar için motive olabilmektedir. EBA platformunda öğrencilere birçok kaynak, uygulama, belge, video ve içerik imkânı sunmaktadır. Bu nedenle öğrenciler EBA üzerinden bağımsız olarak çalışabilmekte ve kendilerini geliştirme şansı bulabilmektedir. Öğretmenler EBA üzerinden öğrencilerin çalışmalarını kontrol edebildikleri için onlara dönütler de verebilmektedir. Bu dönütler öğrencileri bağımsız çalışma için motive etmektedir.” (Ö9)

“Hazırlanan uygun içerikler, eğitim videoları ile araştırma yapmak isteyen öğrencilerin araştırma yapma imkânları artırılmıştır. Bu dönemde teknoloji kullanımı yeterliklerinin de arttığı düşünüldüğünde araştırma yapmak isteyen öğrencilerin bağımsız araştırma yapma becerilerini geliştiğini düşünüyorum.” (Ö17)

Dersleri EBA platformu ve EBA TV üzerinden takip etmek zorunda kalan öğrencilerin bağımsız araştırma yapma becerilerine ilişkin olarak imkânsızlık, sınav ve not kaygısının olmaması, düşük motivasyon ve yetersiz destek kodlarının olumsuz etkiler teması altında öne çıktığı görülmektedir. Öğretmenler öğrencilerin teknoloji kullanımı konusunda imkânsızlık yaşadıkları, bu süreçte sınav yapılmadığı, öğrencilerin not kaygısı taşımadıkları, tek yönlü iletişimden kaynaklı olarak yeterli dönüt alınmadığı ve motivasyonlarının düştüğü, internetten bilgiye ulaşılar bile yanlış bilgi edinmeleri ve bilgi kirliliği oluşması ihtimali nedeniyle bağımsız araştırma yapma becerilerinin olumsuz etkilendiğini ifade ettikleri görülmüştür. Bu temaya ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda sunulmuştur:

“Teknoloji ile çok uğraştıkları için öğrencilerde bıkkınlık hissi oluşabilir. Bu durum öğrencilerin araştırma isteklerini olumsuz etkileyebilir. Öğrenci kilit konularda öğretmenlerinden yardım alamadığında araştırmadan vazgeçebilir. Olumlu ya da olumsuz geri dönüt alamadıkları için istenilen davranışların ne ölçüde ve nasıl kazanıldığı da ayrı bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.” (Ö1)

“Öğrenciler gerek bir otoriteye bağlı kalmadıkları için gerekse sınav ve not kaygısı taşımadıkları için bireyseller olarak kendilerini geliştirme gereği duymamaktadır. EBA TV tek yönlü bir iletişim sunmaktadır. Öğrenciye rehberlik etme ya da dönüt verme konusunda yetersiz kalmaktadır...” (Ö9)

“Ev ortamında olmasından dolayı öğrenci araştırma yapmak istese bile buna çok fazla imkân olmamakta ve internetten bazı yanlış bilgiler edinebilmektedir. Bu da öğrencilerde bilgi kirliliğine neden olmaktadır.” (Ö11)

“Az sayıda öğrencinin dersleri takip ettiğini öğrencilerin büyük bir kısmının ulaştıkları bilgisayar ve akıllı telefonlarla oyun oynadıkları ve sosyal medyaya girdiklerini görüyorum. Çünkü sınav korkuları yok, kendilerini zorlayan kimse yok bu nedenle pek çok öğrenci araştırma yapmamakta, bağımsız araştırma yapma becerileri de körelmektedir. Öğrenciler uzun süre ders çalışmadıkları için bu süreçte hantallaştılar ve ders çalışmamaktadırlar.” (Ö18)

3.3. Öğrencilerin Dersleri Eba Platformu ve Eba Tv Üzerinden Takip Etmek Zorunda Kalmalarının Öz-Düzenleme Becerilerine Etkisi

Dersleri EBA platformu ve EBA TV üzerinden takip etmek zorunda kalan öğrencilerin öz-düzenleme becerilerine ilişkin olarak öğretmenlerin 16 farklı kod altında 23 farklı görüş bildirdikleri görülmüştür. Öğretmen görüşlerine ilişkin kodlar, öğrencilerin öz-düzenleme becerilerine ilişkin *olumlu etkiler* ve *olumsuz etkiler* temaları altında gruplandırılmıştır. Şekil 4’te bu temalara ait kodlar kelime bulutu ile gösterilmiştir.

Şekil 4. EBA platformu ve EBA TV kullanmanın öğrencilerin öz-düzenleme becerilerine etkisine ilişkin kelime bulutu

Şekil 4 incelendiğinde; dersleri EBA platformu ve EBA TV üzerinden takip eden öğrencilerin öz-düzenleme becerilerine ilişkin olarak ders takibi, sorumluluk bilinci, zamanı yönetme mecburiyeti davranış ve kendini kontrol mecburiyeti kodlarının olumlu etkiler teması altında öne çıktığı görülmektedir. Öğretmenler öğrencilerin dersleri EBA platformu ve EBA TV üzerinden takip ettiklerinde dersi takibi yapmak zorunda kalmaları ve kendi sorumluluklarını yerine getirme mecburiyetlerinin öğrencilerin öz-düzenleme becerilerini olumlu etkilediğini ifade etmişlerdir. Bu temaya ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda sunulmuştur:

“Öğrencilerin sorumluluk bilincinin geliştiğini ve öz-düzenleme becerilerinin arttığını düşünüyorum. Öğrenciler daha fazla kendi davranışlarını kontrol edebildiler ve otokontrol becerileri gelişti.” (Ö2)

“Öğrencilerin uzaktan eğitimde zaman yönetimi ve kontrol duygularının bir nebze olsa da canlı tutulabildiğini ve öğrencilerin öz-düzenleme becerilerini artırdığını düşünmüyorum...” (Ö12)

“Öğrenciler kendi başlarına öğrenmek zorunda kaldıklarından öz-düzenleme yapmaya daha fazla ihtiyaç duydular. Öğrenciler ders takiplerini kendileri yapıp katılım sağlıyorlar. Bu durum öz-düzenleme becerilerinin arttığını göstermektedir.” (Ö13)

“Kendi başına öğrenmek zorunda kalan öğrencilerin ders takibi ve araştırma yapmak için kendi düzenlerini oluşturmaya çalıştıklarını gözlemliyorum. Bu durum öz-düzenleme becerilerini artırmış olabilir.” (Ö15)

Dersleri EBA platformu ve EBA TV üzerinden takip eden öğrencilerin öz-düzenleme becerilerine ilişkin olarak teknolojik imkânsızlık, düşük katılım, rol-model olmaması ve düşük motivasyon kodlarının olumsuz etkiler teması altında öne çıktığı görülmektedir. Öğretmenler öğrencilerin dersleri EBA platformu ve EBA TV üzerinden takip etmek için yeterli teknolojik imkânlarla sahip olmadıklarını, özellikle TV’den dersleri izleyip izlemediklerinin takip edilemediğini, rol-model alacakları bir öğretmenlerinin olmadığını ve sosyal etkinlik yapamadıklarını bu durumun öz-düzenleme becerilerini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Bu temaya ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda sunulmuştur:

“Öğrenciler rol model alacakları öğretmenlerinin yanında olmamalarından dolayı öz-düzenleme davranışları kazanamayacakları gibi eksik ya da yanlış durumlara da sapabilirler.” (Ö1)

“EBA TV ve canlı dersler öğrencilerin çoğunda sadece rahatlık geliştirdi, öğrencilerin öz-düzenleme becerilerini artırmaya yönelik bir çabalarının olmadığını, hiç birinin kendi yapısına uygun program ve yöntem geliştirme becerisi gözlemlememekteyim. Öğrencilerin maalesef bilgiye ulaşma gibi bir çabasının olmadığını görüyorum. Bu yüzden sadece ezbere dayalı bir eğitimi yeterli görüyorlar. EBA TV ve canlı dersleri çoğu öğrenci sadece izleyip geçti. Bilinçli öğrencilerin ise dersleri izlerken not alıp sonradan aldıkları notları okuduklarını veya konuyla ilgili test çözdüklerini gözlemliyorum.” (Ö16)

“Uzaktan eğitimde kullanılacak yöntem ve stratejilerin sınırlı olması, kalabalık sınıflar, süre kısıtlaması, alt yapıda yaşanan problemler vb. sağlıklı etkileşimin olmaması sebebiyle öğrencilerin öz-düzenleme becerilerinin olumlu etkilenmediğini düşünüyorum. Çoğu öğrenci içeriklere ulaşamadığı için motivasyon kaybı yaşamakta, not ve sınav sisteminin olmamasıyla da öğrencilerin çok rahatladıkları ve ders çalışmadıklarını gözlemliyorum.” (Ö17)

“Gördüğüm hiç bir öğrencinin pandemi döneminde ders çalıştığını görmedim, öğrenciler bu dönemde sürekli televizyon izleyip telefonlarıyla oyun oynadılar. Derslere erişmek amacıyla ulaştıkları telefonları dersler biter bitmez sosyal medya ve oyun

amaçlı kullandıkları için kendilerini derse ve öğrenmeye hazırlama gibi bir derterinin olmadığını bu nedenle öz-düzenleme becerilerinin gelişmediğini düşünüyorum.” (Ö18)

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada, öğretmenlerin en azından eğitimin kesintiye uğramamış olması, öğrencilerin hastalık korkusundan uzak bir şekilde evlerinde rahat bir ortamda bulunması, öğrencilerin sürekli kullanmak zorunda olmalarından dolayı teknoloji kullanma becerilerinin artması, zaman ve mekân konusunda esneklik sağlaması ve derslerin birden fazla kez izlenebilmesi nedeniyle tekrar imkânının EBA/EBA TV kullanımının avantajları arasında olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Ancak her öğrencinin EBA/EBA TV'ye erişim imkânının aynı olmaması ve öğrencilerin önemli bir bölümünün istedikleri düzeyde bu platformlara erişim sağlayamadığı düşünüldüğünde bahsedilen avantajların ne kadarından tüm öğrencilerin faydalanabildiği önemli bir sorun olarak görülmektedir. Nitekim öğretmenler fırsat eşitsizliğinin, teknolojik imkânsızlıkların, altyapı yetersizliğinin, öğrencilerin derse katılmamalarının, eğitim ortamında bulunmaktan dolayı öğrencilerin yaşadıkları dikkat dağınıklığının, öğrencilerden yeterli dönüt alamamalarının EBA/EBA TV'nin önemli dezavantajları olduğunu ifade etmişlerdir. Uzaktan eğitimde daha iyi öğrendiğini ifade eden bir öğrenci olan ABD vatandaşı Veronique Mintz (2020), ders kayıtlarını tekrar izleyebilmesinin eğitim sürecinde kendisine önemli bir esneklik sağladığını ifade etmektedir. Doyle (2020) uzaktan eğitime erişimin ailelerin/öğrencilerin sahip oldukları imkânlar ile ilişkili olduğunu belirtmektedir. Bu kapsamda EBA TV'den dersi takip eden öğrenciler için bile ailelerin bir TV'ye sahip olması, öğrencinin TV'yi kalabalık olmayan bir ortamda izleme imkânının olması ve bu ortamın duruma göre ısıtılabilmesi veya soğutulabilmesi gerekmektedir. Birden fazla öğrencisi olan aileler için bu imkânların sağlanması ayrı bir sorundur. TV kadar yaygın olmayan internet üzerinden EBA'ya erişim ve ders takibi ise başka problemleri beraberinde getirmektedir. Öğrencilerin çevrimiçi bağlantılara dayanan uzaktan eğitim sistemlerine erişebilmesi için ise sabit bir internet bağlantısına ve bu internete bağlanabilecekleri cihazlara (bilgisayar, tablet, telefon vb.) ihtiyaçları bulunmaktadır (Morgan, 2020). Ülkemizde ne kadar öğrencinin bu imkânlarla sorunsuz bir şekilde erişebildiği aslında EBA/EBA TV'nin avantajlarından ne kadar öğrencinin faydalanabildiğinin de göstergesidir. Milli Eğitim Bakanlığının 500 bin öğrenciye tablet dağıtılması kararı ve çeşitli belediyelerin ve sivil toplum kuruluşlarının tablet dağıtımı konusundaki girişimleri, cihaz konusunda bir nebze de olsa çare olabilir. Ancak tüm öğrencilerin eşit şekilde bu eğitimlere erişim imkânına sahip olması ve temel eğitime erişebilmesi için atılması gereken çok fazla adım bulunmaktadır. Çünkü bütün öğrencilere cihaz temin edilse bile internet erişimi ve teknik altyapı ayrı bir sorun olarak ortada durmaktadır. Öğrencilerin tümünün bir şekilde bu eğitimlere erişiminin sağlanması da, bu eğitimlerden aynı ölçüde faydalanmalarını sağlamayacaktır (Robinson, Wiborg, & Schulz, 2018). Çünkü her öğrencinin teknoloji kullanım becerisi ve dijital okuryazarlık düzeyi farklıdır.

Öğretmenler, dersleri EBA/EBA TV üzerinden takip etme zorunluluğundan dolayı öğrencilerin teknolojik araç ve platformları daha fazla kullandıklarını ve teknoloji kullanım becerilerinin arttığını, ihtiyaç duyduklarında öğretmen desteği alamadıklarından bilgiye kendilerinin ulaşmak zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, ayrıca bu durumun öğrencilerin daha fazla bağımsız araştırma yapmak zorunda kalmalarına ve bağımsız araştırma becerilerinin artmasına neden olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak öğrencilerin imkânsızlık, sınav ve not kaygısı taşımaması, düşük motivasyon ve ihtiyaç uyduklarında yeterli desteği alamamanın bağımsız araştırma becerilerini geliştirmeleri konusunda karşılaştıkları olumsuzluklar olarak belirtilmiştir. Teknoloji ve internete erişim imkânının, öğrencilere kendi başlarına küresel ağlarda arama ve araştırma yapma becerisi kazandırdığı (Akbaba-Altun & Altun, 2000) ve uzaktan eğitimin öğrencilerin farkında olarak ya da olmayarak araştırma, sorgulama ve bilgiye ulaşma gibi becerilerinin gelişmesini sağladığı (TEDMEM, 2018) ifade edilmektedir. Balaman ve Hanbay-Tiryaki (2021), sınırsız tekrar imkanı, zaman ve mekan kolaylığı ve zengin materyallere kolay erişimi uzaktan eğitimin sağladığı kolaylıklar olarak tespit etmiştir. Öğrencilerin bağımsız araştırma yapma becerilerinin artması bilgiye ulaşmalarını kolaylaştırabilir ve bu konuda öğretmene bağlılıklarını azaltabilir. Ancak pandemi sürecinde öğretmenler öğrencilerin eriştiği bilgileri kontrol edememektedir. Bu

durum yanlış bilgilere erişmelerine neden olabilir ve öğrencilerde bilgi kirliliği oluşabilir. EBA'nın ders çalışan ve sınavlara hazırlanan öğrencilere yardımcı olduğu bu nedenle EBA platformu ders modülünün geliştirilmesi gerektiği belirtilmektedir (Coşkunserçe & İşçitürk, 2009). Çünkü, Altın (2014) öğrencilerin, EBA Platformu'nu yeterli bulmadığını ve EBA Platformu'ndaki içeriklerin öğretim programı ile paralel olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilerin ihtiyaç duydukları bilgilere EBA platformu üzerinden ulaşabilmesi ve ders içeriklerinin zenginleştirilmesi öğrencilerin yanlış bilgiye erişimini sağlayıp bilgi kirliliğini önleyebilir. Dolayısıyla MEB, EBA platformundaki içerikleri geliştirmeli ve öğrencilerin bu platformdan bilgilere kolay ulaşmasının yollarını bulmalıdır.

Öğretmenler, öğrencilerin derslerini kendilerinin takip etmek zorunda kalmalarının, bu süreçte sorumluluk bilinçlerinin gelişmesinin ve derslerde bir düzen oturtmak için zamanı yönetme mecburiyetlerinin duygu ve davranışlarını kontrol etmelerine neden olduğu, ancak teknolojik imkânsızlık, derslere düşük katılım oranı, rol-model alacakları bir örneğin olmaması ve düşük motivasyon gibi etkenlerden dolayı öz-düzenleme becerilerinin olumsuz etkilendiğini ifade etmişlerdir. Balaman ve Hanbay-Tiryaki'nin (2021) çalışmasında teknik altyapı yetersizliği, fırsat eşitsizliği, etkileşim problemi, geribildirim alamamak ve motivasyonda düşüş gibi konular karşılaşılan dezavantajlar olarak belirlenmiştir. Çevrim içi derslere katılan öğrenciler kullandıkları sisteme erişimin kolay ve anlaşılır olduğunu düşündüklerinde bu sistemin kullanımına yönelik olumlu tutum içerisinde olacaklardır (Wang & Shih 2009). Bu nedenle öğrencilerin sisteme mümkün olan en kolay şekilde erişimlerinin sağlanması gerekmektedir. Öğrencilerin dijital yeterlikleri, kullanılan dijital araçlar, ders süreleri ve ders içerikleri öğrenci motivasyonu ve derslerin sürdürülebilirliği açısından büyük önem arz etmektedir (Sarığül, 2020). Motivasyon eksikliği ve öz-düzenleme alışkanlığı çalışma yeteneğini geliştirmemiş öğrenciler için çalışma zorluğuna neden olmakta, motive olamayan ve öz-düzenleme alışkanlığı olmayan öğrenciler uzaktan eğitimde dezavantajlı durumda olurlar (Kılınç, 2005). Çübkü çevrimiçi öğrenme büyük ölçüde bireylerin öz-düzenlemeli çalışma becerileri ve öğrenme motivasyonları ile ilişkilidir (Sezgin, 2021). Mintz (2020) çevrimiçi teknolojiler yardımıyla iş birliğine dayalı öğrenme süreçlerine dâhil olabildiğini, dikkat dağıtan öğrenciler olmadığında derslere daha fazla odaklandığını ve vakit ayırabildiğini ve zaman kaybı yaşamadığını belirtmektedir. 13 yaşında bir öğrenci olarak Veronique Mintz'in öz-düzenleme becerileri gelişmiş bir öğrenci olduğu söylenebilir. Ancak bundan daha önemlisi teknolojiye ulaşım imkânı ve teknoloji okuryazarlığının gelişmiş olmasıdır. Ülkemizde öğrencilerin teknolojik imkânsızlıklar ve bunun sonucunda düşük teknoloji okuryazarlığı ile yüz yüze kaldıkları düşünüldüğünde, ne kadar öğrencinin uzaktan eğitimin avantajlarından yararlanabildiği bilinmemektedir.

Sonuç olarak; uzaktan eğitim sürecinin öğrencilerin teknoloji kullanma yeterliliklerinin artmasına neden olduğu, sağlıklı ve rahat bir ortamda derslere katılmalarına olanak sağladığı, eğitimin sürdürülebilirliğini sağladığı, öğrencilerin teknoloji merakı ve teknolojiye erişim imkanını artırdığı, ders takip zorunluluğu, davranış kontrolü, zaman kontrol duygusunu geliştirdiği bulunmuştur. Bu anlamda uzaktan eğitimi sürecinin öğrencilere bazı avantajlar sağladığı, öğrencilerin bu süreçte teknoloji kullanım ve öz-düzenleme becerilerini artırdığı görülmüştür. Geleneksel eğitim süreçlerinde ailelerin sosyo-ekonomik düzeyinin eğitim çıktıları üzerinde önemli etkisinin olduğu bilinmektedir (Özer, 2020). Ancak Covid-19 ile birlikte derslerin EBA/EBA TV üzerinden takip edilmek zorunda kalınmasıyla ortaya çıkan teknolojik altyapı ve donanım ihtiyaçlarının ailelerin sosyo-ekonomik durumlarıyla ilişkisi eğitim sürecini ve çıktıları derinden etkilemiş ve bu durum fırsat eşitsizliğini farklı bir boyuta taşımıştır. Öğrencilerin bu süreçte yüz yüze eğitim süreçlerinde hissettikleri akran eğitimi ve öğretmen desteğinden mahrum kaldıkları, bu hususun teknolojik altyapı ve cihazlara ulaşım kısıtlılığıyla birlikte salgın sürecinin en dikkat çekici olumsuzluklarından olduğu görülmüştür. İnternet ve TV'ye erişim konusunda sıkıntı yaşamayan öğrencilerin bu süreçte bir nebze de olsa bağımsız araştırma ve öz-düzenleme becerilerinde gelişim olduğu, ancak öğrencilerin zorunluluktan bu şekilde uzaktan eğitime devam etmeleri nedeniyle bütün dünyada olduğu gibi çok ciddi öğrenme kayıpları yaşadıkları yadsınamaz bir gerçektir.

4.1. Öneriler

Pandemi sonrası, eğitimde ne tür değişimler yaşanacağı ile ilgili büyük belirsizlikler bulunmaktadır. Ancak genel olarak teknolojinin eğitime daha fazla entegre olacağı öngörülmektedir. Teknoloji kullanım imkân ve becerileri konusunda yapılacak araştırmalar, pandemi sürecinde yaşanan öğrenme kayıplarının telafi edilmesi

hususunda, pandemi sonrası yapılacak uygulamalarda teknolojik araçların ne düzeyde kullanılabileceğini gösterecektir. Bugün eğitim konusunda düşünmemiz gereken en önemli konu; pandemi sonrası en başta bu süreçte EBA/EBA TV'ye erişimde sıkıntı yaşayan öğrenciler olmak üzere bütün öğrencilerin, öğrenme kayıplarını en aza indirmek için telafi eğitimleri düzenlenmesini sağlamaktır. Özellikle düşük sosyo-ekonomik düzeyde ailelerden gelen öğrencilerin, imkânsızlıklar nedeniyle süreci verimli geçiremedikleri düşünüldüğünde, bu öğrencilerin daha fazla desteklenmeleri önem arz etmektedir. Öğrencilerin bu süreçten nasıl etkilendikleri, farklı sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin öğrenme kayıplarının ne düzeyde farklılaştığı konusunda derinlemesine araştırmalar yapılmalı ve durum bütün gerçekliğiyle ortaya konulmalıdır. Öğrencilerin sık ve zorunlu olarak kullanmalarından dolayı teknolojiye erişim ve kullanım imkân ve becerilerinin nasıl bir değişim gösterdiği araştırılmalıdır.

Öğrencilerin bağımsız araştırma becerilerinin artırılması amacıyla öğretmenler öğrencilere belirli bazı hedefler koyarak bu hedeflere ulaşmaları için kademeli olarak araştırma yapmalarını isteyebilir. Öğretmenler önceden belirlenmiş bir standart izlemek yerine öğrencilerin araştırma sonuçlarına göre ilerleme sağlayabilir.

Öğretmenler ev ödevleri hakkında yapıcı geribildirimler sağlayarak öğrencilerin bağımsız çalışma konusundaki güvenlerini artırabilir ve bağımsız araştırma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bu anlamda MEB, EBA platformu üzerinden ödevlerin kontrol edilebildiği ve öğretmenlerin geri dönüt sağlayabileceği gelişmiş bir arayüz oluşturabilir. Böylece öğrencilerin bağımsız çalışma becerilerini artıracak uygulamalar geliştirilebilir. Bunun için EBA üzerinden öğrencilerin ders konularını araştırabilecekleri platformlar oluşturulabilir. Bu sistemlere eğitsel videolar eklenebilir ve öğrencilerin bilgiyi başka kaynaklarda aramasının önüne geçilebilir.

Geleceğin eğitiminde uzaktan eğitim ve dijital teknolojilerin vazgeçilmeyecek unsurlar olukları düşünüldüğünde eğitim fakültelerinin müfredatına öğretmen adaylarının uzaktan eğitim becerilerini geliştirmek amacıyla bazı dersler eklenebilir. Böylece öğretmen adaylarının dijital ortamda ders işlenmesi ile ilgili tecrübe kazanmaları sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Akbaba-Altun, S., & Altun, A. (2000). Bir eğitim aracı olarak internet. *Milli eğitim dergisi*, 147, 23.
- Altın, H. M. (2014). *Öğrenci, öğretmen, yönetici ve veli bakış açısıyla FATİH projesinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Başkent Üniversitesi, Ankara.
- Balaman, F. , & Hanbay-Tiryaki, S. (2021). Corona virüs (Covid-19) nedeniyle mecburi yürütülen uzaktan eğitim hakkında öğretmen görüşleri . *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* , 10(1) , 52-84
- Basic Education Program (2013). Öğrenci merkezli sınıflarda 21. yüzyıl becerilerin gelişimi. USAID Kosova.
- Bengtsson, M. (2016). How to plan and perform a qualitative study using content analysis. *NursingPlus Open*, 2, 8-14.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *AUAd*, 6(3), 112-142.
- Cobb, R. (2003). *The relationship between self-regulated learning behaviors and academic performance in web-based courses* (Unpublished doctoral thesis). Virginia State University, Blacksburg, Virginia.
- Coşkunserçe, O., & İşçitürk, G. B. (2019). Eğitim bilişim ağı (EBA) platformu hakkında öğrencilerin farkındalığını artırılmasına yönelik bir durum çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 260-276. doi:10.14689/issn.2148-2624.1.7c1s.12m
- Doyle, O. (2020). COVID-19: Exacerbating educational inequalities? *Public Policy*. <http://publicpolicy.ie/papers/covid-19-exacerbating-educational-inequalities/>.
- DSÖ (2020). WHO characterizes COVID-19 as a pandemic. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/events-as-they-happen>.
- Duman, B., & Duman-Erdemir, S. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin öz-düzenleme becerilerine ilişkin alguları*. 5. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi, 26-28 Ekim 2017, Muğla.
- EBA (2020). Eba tanıtım sunusu. https://www.eba.gov.tr/ders/proxy/VCollabPlayer_v0.0.634/index.html#/main/curriculumResource?resourceID=5e7e85b86dbba38360ff1881a1ac6c3c&resourceTypeID=3&loc=-1.
- Eken, Ö., Tosun, N., & Tuzcu-Eken, D. (2020). Covid-19 salgını ile acil ve zorunlu uzaktan eğitime geçiş: Genel bir değerlendirme. *Milli Eğitim*, 49(1), 113-128.

- İsrael, E. (2007). *Özdeğerlendirme eğitimi, fen başarısı ve öz yeterlilik* (Unpublished doctoral dissertation). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Kavgaoğlu, D. (2020). Pandeminin eğitim üzerindeki etkileri neler oldu? <https://gelisim.edu.tr/haber/pandeminin-egitim-uzerindeki-etkileri-neler-oldu>.
- Kılınc, M. (2005). *Uzaktan eğitim uygulamalarının etkililiği üzerine bir araştırma "İnönü üniversitesi uzaktan eğitim merkezi ilahiyat lisans tamamlama programı örneği"* (Yayımlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- MEB (2020a). Uzaktan eğitim 30 Nisan'a kadar devam edecek. <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/milli-egitim-bakani-selcuk-uzaktan-egitim-30-nisana-kadar-devam-edecek/1779414>
- MEB (2020b). Bakan Selçuk, 23 Mart'ta başlayacak uzaktan eğitime ilişkin detayları anlattı. <http://www.meb.gov.tr/bakan-selcuk-23-martta-baslayacak-uzaktan-egitime-iliskin-detaylari-anlatti/haber/20554/tr>.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (3. baskı). S. Turan (Çeviri Editörü). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Meyer, B., Haywood, N., Sachder, D., & Faraday, S. (2019). *What is independent learning, and what are the benefits for students?* London: Department for Children Schools and Families Research Report 051.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). CA: Sage.
- Mintz, V. (2020). Why I'm learning more with distance learning than I do in School. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2020/05/05/opinion/coronavirus-pandemicdistance-learning.html?smid=tw-share>.
- Morgan, H. (2020). Best practices for implementing remote learning during a pandemic. *The Clearing House*, 93(3), 134-140.
- Özer, M. (2020). What PISA tells us about performance of education systems? *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 9(2), 217-228.
- Partnership for 21st Century Learning (2015). P21 framework definitions. <http://www.p21.org/our-work/p21-framework>.
- Reimers, F. M., & Schleicher, A. (2020). COVID-19 pandemisine karşı eğitimde atılabilecek adımlara rehberlik edecek bir çerçeve. OECD 2020 Raporu.
- Robinson, H. A., Al-Freih, M., & Kilgore, W. (2020). Designing with care: Towards a carecentered model for online learning design. *The International Journal of Information and Learning Technology*, 37(3), 99-108. <https://doi.org/10.1108/IJILT-10-2019-0098>
- Sarıgül, K. (2020). Çevrim içi canlı derslerde nelere dikkat etmeliyiz? <https://www.kerimsarigul.com/e%C4%9Fitimde-teknoloji/%C3%A7evrim-i%C3%A7i-canli-%C4%B1-derslerde-nelere-dikkat-etmeliyiz>.
- Sezgin, S. (2021). Acil uzaktan eğitim sürecinin analizi: Öne çıkan kavramlar, sorunlar ve çıkarılan dersler. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 273-296.
- Tang, T., Abuhmaid, A.M., Olaimat, M., Oudat, D.M., Aldhaebi, M., & Bamanger, E. (2020). Efficiency of flipped classroom with online-based teaching under COVID-19. *Interactive Learning Environments*, 28(7), 1-12. doi: 10.1080/10494820.2020.1817761
- TEDMEM (2018). *Uzaktan eğitime bir de yakından (!) bakalım*. <https://tedmem.org/blog/uzaktan-egitime-bir-de-yakindan-bakalim>.
- TEDMEM (2020). COVID-19 sürecinde eğitim: Uzaktan öğrenme, sorunlar ve çözüm önerileri. <https://tedmem.org/yayin/covid-19-surecinde-egitim-uzaktan-ogrenme-sorunlar-cozum-onerileri>.
- Tesini, B. L. (2020). Coronaviruses and acute respiratory syndromes (Covid-19, Mers, and Sars) <https://www.msmanuals.com/professional/infectious-diseases/respiratory-viruses/coronaviruses-and-acute-respiratory-syndromes-COVID-19,-mers,-and-sars>.
- UNESCO (2020). School closures caused by Coronavirus (Covid-19). UNESCO. <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>.
- UNICEF (2020). UNICEF and Microsoft launch global learning platform to help address COVID-19 education crisis. UNICEF. <https://www.unicef.org/press-releases/unicefand-microsoft-launch-global-learning-platform-help-address-covid-19-education>.
- Wang, Y. S., & Y. W. Shih (2009). Why do people use information kiosks? A validation of the unified theory of acceptance and use of technology. *Government Information Quarterly*, 26, 158-165.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Zan, N., & Zan, B. U. (2020). Koronavirüs ile acil durumda eğitim: Türkiye'nin farklı bölgelerinden uzaktan eğitim sistemine dahil olan Edebiyat Fakültesi öğrencilerine genel bakış. *Turkish Studies*, 15(4), 1367-1394.
- Zimmerman, B. J. (1989). A social cognitive view of self-regulated academic learning. *Journal of Educational Psychology*, 81, 329-339.